

De 40ste van Mozart

11.10 Deventer
12.10 Arnhem
13.10 Zwolle
15.10 Doetinchem
18.10 Enschede
19.10 Nijmegen

Alexei Ogrintchouk dirigent
Miguel da Silva altviool Olivier Patey klarinet

programma

Bram Kortekaas (1989)

Divertimento for orchestra

Max Bruch (1838-1920)

Concert voor klarinet, altviool en orkest in e, opus 88

Andante con moto

Allegro moderato

Allegro molto

pauze

Wolfgang Amadeus Mozart
(1756-1791)

Maurerische Trauermusik in c, KV 477

Symfonie nr. 40 in g, KV 550

Molto allegro

Andante

Menuetto: allegretto

Allegro assai

De opdrachtcompositie
van Bram Kortekaas
werd mede mogelijk
gemaakt door

**FONDS
PODIUM
KUNSTEN**
PERFORMING
ARTS FUND NL

phion

Orkest van
Gelderland
& Overijssel

toelichting

Phions muzikale jubileum

Een jubileumcadeau van Bram Kortekaas aan Phion, zo zou je zijn *Divertimento for orchestra* kunnen beschrijven. Al in Mozarts tijd was een divertimento gekoppeld aan een bijzondere gelegenheid en dat is in dit concert niet anders: Phion bestaat vijf jaar. Later ontwikkelde het divertimento zich meer tot concertmuziek en ook deze betekenis van het woord komt naar voren in Kortekaas' werk. Hij heeft de feestelijkheid van Phions eerste jubileum beeldend verklankt in het optimistische divertimento en benut daarin de mogelijkheden van het symfonieorkest volop.

Binnen het eendelige werk klinkt de energieke eerste sectie alsof men zich vol verwachting voorbereidt op het feest. Met wat fantasie zou je de verschillende instrumenten die Kortekaas een voor een op de voorgrond laat treden als feestgangers kunnen zien. De tweede sectie is introvert en dromerig. Dat blijkt een stilte voor de storm in het laatste gedeelte: een dansante feestvreugde. Ook in deze laatste sectie is goed te horen waar Kortekaas, die al meer dan tien werken voor symfonieorkest op zijn naam heeft staan, om wordt geprezen: het beeldende karakter van zijn muziek en zijn aandacht voor orkestratie.

Een laatste vrijmetselaarsgroet

Toen Mozart drie jaar in Wenen woonde, trad hij toe tot een van de zeven vrijmetselaarsloges in de stad. Kritisch als de loges waren op de gevestigde orde, moesten ze hun bijeenkomsten vaak in het geheim houden. Mozarts enthousiasme was er niet minder om: hij haalde zijn goede vriend Joseph Haydn over om zich ook aan te sluiten en verwerkte de symboliek van de vrijmetselarij in verschillende stukken. Zo is *Die Zauberflöte* sterk geïnspireerd door de vrijmetselarij. *De Maurerische Trauermusik* schreef hij ter gelegenheid van de begrafenis van twee broeders uit de loge: hertog Georg August von Mecklenburg-Strelitz en graaf Franz Esterházy von Galántha. Het schrijnende, langzame werk eindigt onverwacht warm met een majeurekkoord. Dat is in lijn met hoe Mozart als vrijmetselaar over de dood dacht: de overgang naar een ander leven. Net als aan het einde van *Die Zauberflöte* overwint zo in *De Maurerische Trauermusik* het licht.

Mozarts afscheid van de symfonie

Een vaarwel van een heel andere orde was Mozarts afscheid van de symfonie. Dat voltrok zich in de zomer van 1788, waarin Mozart op de toppen van zijn kunnen was: in een mum van tijd schreef hij zijn laatste drie symfonieën. Drie regelrechte meesterwerken die je met wat fantasie als één groot geheel zou kunnen zien. Het was alsof Mozart hiermee een groots vaarwel van de symfonie op papier wilde zetten.

AL IN MOZARTS TIJD WAS EEN DIVERTIMENTO
GEKOPPELD AAN EEN BIJZONDERE GELEGENHEID
EN DAT IS IN DIT CONCERT NIET ANDERS

HET SCHRIJNENDE, LANGZAME WERK EINDIGT ONVERWACHT WARM MET EEN MAJEURAKKOORD

Of de symfonieën ooit zijn uitgevoerd tijdens zijn leven is niet helemaal zeker, maar het lijkt er wel op. Van de *Veertigste symfonie* is namelijk een versie zonder klarinet en een versie met klarinet.

Waarschijnlijk heeft hij die laatste versie geschreven vanwege de aanwezigheid van een goede klarinettist. Het zou kunnen gaan om Anton Stadler, voor wie Mozart ook zijn beroemde *Klarinetconcert* heeft geschreven. Ook is er het verhaal dat Mozart een uitvoering van zijn *Veertigste symfonie* bijwoonde, maar vroegtijdig wegging vanwege het lage niveau van de uitvoerders.

Van het drieluik dat Mozarts laatste symfonieën vormen, zou je de *Veertigste symfonie* als het lyrische middendeel kunnen zien. Typerend hiervoor is dat het werk in een mineurtoonsoort staat en voor Mozart is dat een zeldzaamheid: hij schreef slechts één andere symfonie, van de 41 in totaal, in mineur. Bovendien heeft de *Veertigste symfonie* twee zachte hoofdmelodieën, terwijl de meeste symfonieën een sterk en een zacht hoofdthema hebben. Na een somber tweede deel en een wat donker menuet als derde deel – beslist geen licht tussendeeltje – begint het vierde deel met een stijgend motief. Dit stijgende gebroken akkoord stond bekend als de Mannheimer Rakete, genoemd naar het hoforkest in Mannheim.

Het orkest bereikte onder leiding van onder anderen Johann en Carl Stamitz een hoog niveau en introduceerde deze 'Rakete'. Ook de vierdelige symfonie, in plaats van een driedelige, werd ontwikkeld in Mannheim.

Mozart heeft het orkest van dichtbij meegemaakt, want hij is in Mannheim geweest. Hij ontmoette daar zijn latere vrouw Constanze. Geïnspireerd door de Mannheimers en met een grote hoeveelheid genialiteit zette Mozart zijn laatste drie symfonieën op papier. Drie jaar later stierf hij, vijfendertig jaar oud, maar zijn symfonieën leven nog altijd voort.

Bruch op zijn best

Hij stond eerst in de schaduw van Brahms en werd later als oubollig gezien toen met Debussy en Stravinsky een moderne wind door de muzikwereld waaide: het zat Max Bruch niet mee en hij voelde zich ondergewaardeerd. Niettemin kon hij als dirigent en docent bogen op een prachtige carrière, waarin hij onder meer drie jaar lang de Liverpool Philharmonic Society dirigeerde.

Toen hij, inmiddels in de zeventig, de Hochschule für Musik in Berlijn verliet en met pensioen ging, begon zijn zoon Max Felix pas net aan zijn carrière als klarinettist – Bruch trouwde pas op latere leeftijd. Het inspireerde Bruch om behalve de *Acht stukken voor klarinet, altviool en piano* ook

toelichting

VERNIEUWEND WAS BRUCH IN DE TWINTIGSTE EEUW BEPAALD NIET, MAAR IN ZIJN EIGEN KRACHT, MET PRACHTIGE MELODIEËN EN HARTVERWARMENDE KLANKEN, IS HIJ EEN UNIEK COMPONIST.

het *Dubbelconcert voor klarinet, altviool en orkest* te componeren. Zoals Bruch vaker deed, bewerkte hij van dit stuk de orkestpartij tot een pianopartij, waardoor het ook voor een pianotrio uitvoerbaar is. Ook is er een versie met een solopartij voor de viool, die de klarinet vervangt. Deze partij schreef Bruch op aanraden van Willy Hess, de altviolist die samen met Bruchs zoon de première speelde.

In tegenstelling tot de meeste concerten is in dit werk het eerste deel het langzame deel. Het is tevens het meest dramatische deel. Na de entree van achtereenvolgens de altviool en de klarinet versmelten de twee in een intiem duet, waarin Bruchs voorliefde voor de melodie prachtig tot uiting komt. Na het gracieuze tweede deel volgt een levendig derde deel en in elk deel citeert Bruch het Zweedse volksliedje *Ack Värmland, du sköna*, waarin de schoonheid van de historische provincie Värmland wordt bezongen. Ook citeert Bruch meermaals zijn eigen *Tweede orkestsuite*, en dat alles in een stijl die dicht bij Brahms ligt.

Vernieuwend was Bruch daarmee in de twintigste eeuw bepaald niet, maar in zijn eigen kracht, met prachtige melodieën en hartverwarmende klanken, is hij een uniek componist. Een componist van wie verder vooral *Kol Nidrei* en het *Eerste vioolconcert* op de lessenaar belanden. Maar met zo'n tweehonderd andere werken, waaronder symfonieën, oratoria, koorwerken, liederen, opera's en kamermuziek is er nog een schat aan muziek te ontdekken.

Bart de Graaf

biografie

Alexei Ogrintchouk

De Nederlands-Russische dirigent Alexei Ogrintchouk geeft al vanaf zijn dertiende concerten als hoboïst in Rusland, Europa en Japan. Hij studeerde af aan de befaamde Gnessin Staatsacademie voor Muziek in Moskou en het Parijse conservatorium en won een aantal internationale concoursen, waaronder op 19-jarige leeftijd het prestigieuze CIEM-concours van Genève. Daarnaast was hij de winnaar van twee Victoires de la Musique Classique in 2002, de Russische Triomfprijs in 2005 en de Borletti-Buitoni Trust Award in 2007. Bovendien maakte hij deel uit van de prestigieuze Rising Stars- en BBC New Generation Artists-programma's.

Alexei Ogrintchouk is sinds augustus 2005 als solohoboïst verbonden aan het Koninklijk Concertgebouworkest. Daarvoor bekleedde hij vanaf zijn twintigste dezelfde functie bij het Rotterdams Philharmonisch Orkest. Als charismatische en technisch briljante hoboïst heeft hij gesoleerd onder de grootste dirigenten en bij de beroemdste orkesten van de wereld. Ogrintchouk

werd in 2011 als opvolger van Maurice Bourgue benoemd tot hoofdvakdocent aan de Haute École de Musique de Genève. Hij is sinds 2010 gastdocent aan het Koninklijk Conservatorium van Den Haag en geeft wereldwijd masterclasses.

Naast zijn carrière als hoboïst is Alexei zich steeds meer gaan ontwikkelen als dirigent.

Intussen heeft hij in die hoedanigheid met vele orkesten gewerkt, zoals het Orkest van het Mariinski-theater, het Sint-Petersburgs Filharmonisch Orkest, het Orchestre Philharmonique de Monte-Carlo, het Brussels Philharmonic, het Orchestre National des Pays de la Loire, Sinfonia Lahti, Camerata RCO, het Concertgebouw Kamerorkest, Amsterdam Sinfonietta, Kremerata Baltica, het Orchestre de Chambre de Lausanne, het Orchestre de Chambre de Genève en het Verbier Festivalorkest.

Alexei Ogrintchouk beleefde in 2020 een uiterst succesvol debuut als dirigent bij Phion, waarna hij in 2023 werd aangesteld als chef-dirigent van het orkest.

biografie

Miguel da Silva

De Frans-Zwitserse altviolist Miguel da Silva volgde zijn opleiding aan het conservatorium van zijn geboortestad Reims en het Conservatoire National Supérieur in Parijs. Hij studeerde er niet alleen af met hoge cijfers maar kreeg ook een hoge onderscheiding voor zijn zelf gecomponeerde altvioolsonate. In de jaren daarna trad hij op in gerenommeerde zalen waaronder de Wigmore Hall in Londen, het Festspielhaus in Salzburg en het Amsterdamse Concertgebouw. Daarnaast werkte hij samen met diverse orkesten zoals het Orchestre d'Auvergne, het Franz Liszt Kamerorkest in Boedapest en het Pools Kamerorkest.

Nog tijdens zijn studie richtte Miguel da Silva het Quatuor Ysaÿe op dat tot 2014 meer dan dertig jaar lang wereldwijd optrad en onder een eigen label enkele succesvolle cd's uitbracht. Da Silva is ook internationaal actief als docent. Zo gaf hij les aan de Musikhochschule Lübeck, de Haute École de Musique de Genève en de zomeracademie van de Universität für Musik Wien. Met het Quatuor Ysaÿe gaf hij enkele jaren les aan aankomende strijkkwartetten aan het Conservatoire National de Région de Paris. Momenteel is hij als 'master in residence' altviool en kamermuziek verbonden aan de Koningin Elisabeth-muziekkapel in Brussel.

biografie

Olivier Patey

De uit Lille afkomstige klarinettist Olivier Patey studeerde aan het conservatorium van zijn geboorteplaats en het Conservatoire Supérieur de Paris dat hij in 2005 met de hoogste onderscheiding afsloot, waarna hij nog twee jaar deelnam aan de 'perfectionnement'-opleiding. Zijn reputatie vestigde hij met de winst van het Internationale Musikwettbewerb der ARD en de Carl Nielsen International Music Competition. Hij soleerde met onder meer het Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks, het Münchener Kammerorchester en het Praags Filharmonisch Orkest.

Ook als orkestmusicus heeft Olivier Patey een indrukwekkende carrière. Van 2009 tot 2013 was hij eerste klarinettist van het Mahler Chamber Orchestra in Berlijn en vervolgens een jaar bij het Rotterdams Philharmonisch Orkest. Momenteel is hij aanvoerder klarinet bij het Koninklijk Concertgebouworkest. Tijdens een solistisch optreden bij dit orkest speelde hij in Mozarts *Klarinetconcert* op een speciaal voor hem gebouwde bassetklarinete. Als kamermuziekartiest is hij verbonden met het Artie's Festival in Mumbai. In het kader daarvan heeft hij zijn eigen cd-label Artie's Records waarmee hij al enkele opnames gemaakt heeft.

VIER 5 JAAR PHION!

Phion bestaat komend seizoen 5 jaar!

- Blijf op de hoogte van de concerten, activiteiten en leuke acties tijdens ons lustrumjaar. Meld je aan voor onze nieuwsbrief: phion.nl/nieuwsbrief en volg ons op social media.

SINDS 2020
VOOR IEDEREEN
IETS TE ONTDEKKEN

BINNENKORT IN DE CONCERTZAAL

02.11 – 03.11

Say: Never Give Up!

Cellovedette Maximilian Hornung speelt het aangrijpende celloconcert van de bekende Turkse componist Fazil Say. *Never Give Up* uit 2017 is een reactie op de vele aanslagen die op dat moment in Europa en Turkije plaatsvonden. Een vlamme oproep om altijd tegen alle geweld te verzetten.

15.11 – 23.11

Arthur Japin presenteert... Petroesjka

Arthur Japin, een van de meest gelezen schrijvers van Nederland, is het artistieke middelpunt van dit concert. Zijn romans staan stevast hoog in de bestsellerslijsten. Muziek speelt in veel van Japins boeken een belangrijke rol. In deze literair-muzikale avond vertelt hij hierover en speelt het orkest zijn favoriete fragmenten. Na de pauze staat Stravinsky's ballet *Petroesjka* centraal.

Met dank aan:

Ministerie OCW, Provincies Gelderland en Overijssel, gemeentes Apeldoorn, Arnhem, Enschede en Nijmegen, Familie Heersink Innovatie Fonds, Sociëteit Apollo, Stichting Vrienden van Phion, Dirkzwager, Koninklijke Burgers' Zoo, Apeldoorn, Bömer engineering services, Den Hartog Heuff notarissen, DK Makelaars, Eshgro, INN'Twente, Landgoed De Wilmersberg, Regalis, Van 't Hof Schoonmaak en ZON Zwolle.

Je kunt Phion op allerlei manieren steunen. Kijk voor meer informatie op phion.nl bij Steun.

Orkest van
Gelderland
& Overijssel

phion.nl